

LOGICAL ANALYSIS OF CERTAIN ORTHOGRAPHIC RULES FOR THE ROMANIAN LANGUAGE *

Gheorghe Moroşanu[†]

DOI 10.56082/annalsarscimath.2025.2.125

Abstract

In this article we discuss some controversial orthographic rules for the Romanian language regarding the letters **î** and **â**, both of which represent a single sound, similar to the one corresponding to the letter **i** in the English word **pencil**, but with a slightly different pronunciation nuance. The rules, established by the orthographic reforms of the Romanian Academy in 1904 and 1993, refer to the positions of the twin letters **î** and **â** in Romanian words that imply the corresponding sound.

We show that these rules are illogical and sometimes lead to writing difficulties for Romanian speakers.

Therefore, we strongly propose the use of the letter **î** everywhere, except for the words **român**, **România** and their derivatives, which recall the Latin origin of the Romanian language.

Let us note that in 1953 the same Academy had proposed the use of the letter **î** everywhere, including in the words **romîn**, **Romînia** and their derivatives, so our proposal is not completely new. But our logical analysis of the orthographic rules of 1904 and 1993 legitimizes our proposal, which guarantees clarity and simplicity.

Please note that the full article that follows is written in Romanian, as it is of interest mainly to Romanian speakers.

*Submitted for publication on September 1, 2025

[†]gheorghe.morosanu@ubbcluj.ro, Department of Mathematics, *Babeş-Bolyai* University, Cluj-Napoca, Romania & Academy of Romanian Scientists, Bucharest

Keywords: Romanian language; orthographic rules regarding the twin letters **î** and **â**; logical analysis and proposal

MSC: 03B65

1 Motivație

Ideea de a scrie acest articol mi-a venit de la disconfortul pe care l-am simțit mereu după *reforma ortografică a Academiei Române din 1993* la exprimarea în scris în limba română, care este limba mea maternă. S-a întâmplat că în ultimul timp am avut mai multe neplăceri de acest fel în legătură cu *regulile celor două litere gemene, î și â (twin letter rules)*. Mă deranjează mereu și greșelile pe care le observ în exprimările publice scrise, făcute de români care au început să scrie în limba română înainte de reforma ortografică din 1993 sau de români mai tineri, care poate vorbesc corect românește, dar nu se supun regulilor amintite și greșesc neintenționat. Într-adevăr, regulile respective complică inutil scrierea în limba română.

Voi prezenta mai jos dificultățile create de *regulile celor două litere gemene, î și â*, stabilite în 1904 și 1993 de Academia Română.

Totuși, reforma ortografică din 1993 mai stabilește ceva: înlocuirea cuvintelor **sînt**, **sîntem**, **sînteți**, care se foloseau anterior, cu **sunt**, **suntem**, **sunteți**. Cu această modificare sunt de acord, mai ales că respectă *principiul etimologic*. Îmi amintesc cu plăcere de o propoziție din manualul de limba latină pe care l-am avut în clasa a IX-a: "In patria nostra multae silvae sunt".

2 Scurt istoric al ortografiei românești

Amintim că, pentru scrierea în limba română, s-a folosit inițial alfabetul chirilic. Cu timpul alfabetul chirilic a fost înlocuit cu alfabetul latin printr-un proces îndelungat, inițiat de cărturarii Școlii Ardelene la sfârșitul secolului al XVIII-lea. În Principatele Române, în prima jumătate a secolului al XIX-lea, apare alfabetul mixt, de tranziție, inițiat de Ion Heliade Rădulescu (1802-1872, scriitor, filolog, membru fondator al Academiei Române și primul său președinte), în care coexistau slove chirilice și litere latine. Trecerea completă și oficială de la alfabetul chirilic la cel latin s-a întâmplat după Unirea Principatelor Române din 1859, în timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza, legitimându-se astfel originea latină (romană) a poporului român și a limbii române. În legătură cu regulile ortografice, s-a încercat respectarea *principiului fonetic*, dar și a *principiului etimologic* pe

cît posibil. Cu timpul s-a impus principiul fonetic, dar au existat mereu discuţii, controverse şi reveniri.

De ortografia şi gramatica limbii române s-a ocupat mereu Academia Română, ca o obligaţie stabilită la înfiinţarea ei (vezi mai jos secţiunea *Appendix: Despre academiile româneşti*).

În legătură cu principiul fonetic, Titu Maiorescu (1840-1917, scriitor, profesor, academician, avocat, critic literar, estetician şi filosof, fost prim-ministru al României între anii 1912-1914, membru fondator al Academiei Române) scria în 1880: "Nu poate exista o gramatică a scrierii în contra gramaticii vorbirii". În legătură cu cuplul **î-â**, Maiorescu propunea să se scrie **î** peste tot, cu excepţia cazurilor cînd este precedat de **c** şi **g**, iar cuvîntul **român** şi derivatele respective să se scrie cu **â**.

Sextil Puşcariu (1877-1948, filolog şi lingvist, istoric literar, pedagog, cronicar muzical şi teatral, publicist şi academician) scria în 1904 în revista *Convorbiri literare*: "Ţelul ortografiei noastre e a avea pentru fiecare sunet simplu al graiului nostru un singur semn grafic şi fiecărei litere scrise să-i corespundă în grai un singur sunet".

Totuşi, reforma ortografică care a avut loc în 1904 menţinea existenţa literelor gemene **â-î**. Iată ce reguli stabilea acea reformă pentru cuplul **â-î**:

- **â-î** se scrie în două feluri:

a) Se scrie cu **â** în corpul cuvintelor: sânge, plînge, cântă, cît, atît, vînt, vînz, vînzare, hatâr, mormânt, cuvânt, când, rînd, sfânt, – toate formele verbale terminate cu **-ând**: cântând, văzând, făcând, mergând, urînd (de la urare).

b) Se scrie cu **î** la începutul cuvintelor: în, înainte, încă, înger, încurc, încerc, îndoit, înot, îl, îmi, îţi, îşi, îi.

- Se scrie de asemenea cu **î**:

1. în cuvintele compuse precum: neîndurare, neîmpăcat, preîntîmpinat;

2. în terminările flexionare ale verbelor terminate în **-rî**: a urî, coborî, hotărî, târî → urîm, coborîm, hotărîm, târîm; urît, coborît, hotărît, târît; urînd, coborînd, hotărînd, târînd.

Observaţia 1. Prin folosirea literelor gemene **â - î** după regulile de mai sus, principiul etimologic este uneori satisfăcut (a cânta - cantare, sânge - sanguis, în - in, împărat - imperator), alteleori nu (a râde - ridere, înger - angelus, îngust - angustus).

Observaţia 2. Se scrie cu **î** în terminările fracţionare ale verbelor terminate în **-rî** (a urî → urîm, urît, urînd; a coborî → coborîm, coborît, coborînd; a hotărî → hotărîm, hotărît, hotărînd; etc.), deci în acest caz se foloseşte **î** în corpul cuvintelor, ceea ce contrazice regula a) de mai sus).

Așadar, folosirea literelor gemene **â-î** după regulile din 1904 nu satisface întotdeauna *principiul etimologic* și, în plus, poate conduce la dezacorduri care trebuie corectate (vezi Observația 2 de mai sus), adică nu este satisfăcut nici *principiul logic*. Cred că așa s-a ajuns apoi la ideea folosirii doar a literei **î** pentru a reprezenta sunetul respectiv.

Intr-adevăr, August Scriban (1872-1950, lingvist român, licențiat în filologie și cu doctorat la Universitatea Martin Luther din Halle-Wittenberg, Germania) scria în 1912 că *este inadmisibilă existența literelor â și î pentru un singur sunet*.

De asemenea, Alexe Procopovici (1884-1946, fost membru corespondent al Academiei Române, lingvist și filolog român) a publicat lucrarea *Ortografia românească*, în care cere *renunțarea la folosirea lui â și î și generalizarea folosirii lui î*.

Pentru conformitate, să ne amintim că atât Titu Maiorescu, cât și Sextil Pușcariu, pledaseră înainte pentru folosirea unei singure litere pentru reprezentarea fiecărui sunet al limbii române vorbite, doar că nu reușiseră nici ei să pună în practică această idee.

La 6 februarie 1932 s-a aprobat prin vot în plenul Academiei Române o ortografie nouă care prevedea, între altele:

- se scrie peste tot **î**, pentru a reprezenta sunetul respectiv al limbii noastre, păstrându-se **â** numai în cuvântul **român** și în derivatele lui;
- persoana I singular și a III-a plural de la indicativul verbului **a fi** se scrie **sînt**, nu sunt, deci și **sîntem**, **sînteți**.

Pînă la urmă, dacă am reținut bine, în mai 1932, printr-un nou vot, s-a ajuns la păstrarea normelor din 1904 privitoare la scrierea cu literele gemene **î - â**, dar au fost adoptate formele **sunt**, **suntem**, **sunteți**.

Totuși, au continuat mult timp discuțiile în favoarea folosirii doar a literei **î** pentru reprezentarea sunetului respectiv.

În sfîrșit, în 1953 Academia a propus (și Consiliul de Miniștri de atunci a aprobat) folosirea literei **î** peste tot, fără excepții, adică eliminarea completă din alfabet a literei **â**. În particular, cuvintele **român**, **România** și derivatele lor au devenit **romîn**, **Romînia**, cu derivatele respective. De exemplu, numele Academiei a devenit "Academia Republicii Populare Romîne" (vezi mai jos *Appendix: Despre academiile românești*).

După aceea, pînă astăzi, mulți au considerat că reforma din 1953 a fost "stalinistă". Eu cred că singurul defect a fost scrierea cu **î** în cuvintele **romîn**, **Romînia** și derivatele lor. În rest a fost o reformă funcțională, fără excepții și contradicții. După parerea mea, nu este nevoie de reguli artificiale pentru a popula scrierile noastre cu multe **â-uri**, care chipurile

ar spori latinitatea limbii noastre scrise. Dimpotrivă, rezultatul este un ghiveci care nu are nimic de a face cu latinitatea. Se ştie deja că limba română este preponderent latină, cu influenţe slave, turceşti, greceşti etc., ceea ce îi conferă un statut distinct, foarte onorabil şi interesant în concertul limbilor europene.

Continuăm cu prezentarea unei noi etape în evoluţia grafiei limbii române.

Anume, în 1965 se stabileşte scrierea familiei lexicale a cuvântului **român** (adică, român, România, româneşte, românească etc.), care după 1953 se scria cu **î**, după cum am amintit mai sus. De asemenea, s-au stabilit pentru verbul **a fi** formele **sînt**, **sîntem**, **sînteţi**.

După mine, prima decizie a fost foarte bună, dar a doua - discutabilă.

Din păcate, la data de 17 februarie 1993, s-a decis, printr-o "Hotărâre a Adunării generale a Academiei Române", <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliuDocument/92723>), revenirea la literele gemene **â** şi **î** în grafia limbii române. Astfel, s-a hotărât:

a) litera **î** se scrie întotdeauna la începutul şi la sfârşitul nemijlocit al cuvântului: **îl** îmbrăţişez, **împărat**, **înger**, **îşi**, **îţi**, **amărî**, **coborî**, **hotărî**, **târî**, **urî**, ... ;

b) tot **î** scriem şi în corpul cuvintelor când, prin compunere, **î** de la începutul cuvintelor ajunge medial: **neîmpăcat**, **neîndurat**, **neînsemnat**, **preaînălţat**, **preîntâmpinat**, ... ;

vom scrie într-însul, dar dânsul;

c) în toate celelalte cazuri se scrie, în corpul cuvintelor, **â**: **bând**, **când**, **făcând**, **gât**, **mormânt**, **râu**, **român**, **sfânt**, **vânt**, ...

Tot atunci s-a decis şi revenirea la scrierea cu **sunt**, **suntem**, **sunteţi**, în loc de **sînt**, **sîntem**, **sînteţi**.

Acestea au fost modificările aduse atunci ortografiei limbii române.

Continuăm cu nişte **observaţii critice asupra reformei din 1993**.

O1. Cred că este binevenită revenirea la formele verbale **sunt**, **suntem**, **sunteţi**, care provin din limba latină.

O2. Cazul b) ne obligă la un efort mental pentru a decide păstrarea literei **î** aşa cum este, când aceasta ajunge la mijlocul cuvintelor prin compunere (exemple: **neîntors**, **deîndată**, **nemaiîntâlnit**). În plus, regula b) este în contradicţie cu regula generală "**â** în corpul cuvintelor", cf. c).

O3. Posibila prezenţă a ambelor litere gemene **î** - **â** în acelaşi cuvânt poate crea disconfort: trebuie să plasezi cu atenţie literele gemene, care au aceeaşi valoare fonică (exemple: a **pârî**, a **înărâuri**, **întâi**, **încântând**, a **preîntâmpina**).

O4. În cazul verbelor cu infinitivul terminat în **-rî**, la derivatele acestora trebuie înlocuit **î** final, devenit medial, cu **â**; de exemplu, **a coborî** → **coborâre**, **a omorî** → **omorât**, **a vârî** → **vârând**. Această înlocuire artificială (a literei **î** cu **â**) este cerută la punctul c) de mai sus și pentru asta e nevoie de atenție sporită!

Concluzie: observațiile O2, O3 și O4, de mai sus, arată că regulile literelor gemene î - â din 1993 nu satisfac principiul logic.

Este clar că reforma din 1993 nu este funcțională (e nevoie de excepții și înlocuiri).

De aceea, consider că instituirea regulilor literelor gemene **î - â** din 1993, descrise mai sus, este un regres față de regula "î peste tot" din 1953 (la care se cuvine să considerăm excepțiile **român**, **România** și derivatele).

În plus, trebuie să remarcăm că, la fel ca în cazul reformei din 1904, folosirea ambelor litere gemene, **î** și **â**, duce la un amestec care nu are nimic a face cu latinitatea limbii noastre scrise.

Am aflat că atunci, în 1993, au participat la vot toți membrii Academiei, indiferent de specialitate. La momentul respectiv au participat la vot doi academicieni lingviști: Ion Coteanu, care s-a abținut, și Emanuel Vasiliu, care a votat împotriva. Președinte al Academiei era atunci Mihai Drăgănescu (de profesie inginer), care a crezut că poate reforma scrierea în limba română. De fapt, Academia Română, prin compoziția ei, nu avea autoritatea de a se ocupa de gramatica și ortografia limbii române, așa cum s-a angajat inițial, la înființare (vezi mai jos secțiunea *Appendix: Despre academiile românești*).

Am văzut că nici reforma din 1904 (care era diferită de cea din 1993) nu satisfacea principiul logic, deci singura posibilitate este să renunțăm la folosirea ambelor litere gemene, **â** și **î**, reținând doar litera **î**, cu excepția cuvintelor **român**, **România**, plus derivatele lor.

3 Propunere

Propunerea mea, exprimată deja în **Abstract**, este utilizarea literei **î** peste tot, cu excepția cuvintelor **România**, **român**, plus derivatele lor: **României**, **română**, **românesc**, **românească**, **românește**, **aromân**, **meglenoromân**, **istro-român** etc. Această excepție amintește de originea latină a limbii române, ceea ce convine românilor de pretutindeni. Cuvântul **România** are ca echivalent în engleză cuvântul **Romania** (cu **a** în loc de **â**), ceea ce demonstrează acceptarea termenului în limba cu cea mai mare circulație în lume. Propunerea mea nu este nouă. Este de fapt vorba despre revenirea la regula "î peste tot" propusă de Academia Română în 1953, pe care am adoptat-

o, dar cu o excepție importantă: folosirea literei **â** la cuvintele **România**, **român** și derivatele respective. Această excepție a fost propusă cu mult timp în urmă de Titu Maiorescu.

Amintim că principalii autori ai reformei ortografice din 1953 au fost academicienii lingviști Alexandru Graur (1900-1988), Iorgu Iordan (1888-1986) și Emil Petrovici (1899-1968), care prin profesionalismul lor au înțeles că principiul fonetic trebuie să primeze și au ajuns la o regulă ortografică funcțională, spre deosebire de regulile stabilite în 1993 sub coordonarea academicianului inginer Mihai Drăgănescu (1929-2010). În acest articol, am justificat din punct de vedere logic regula ortografică adoptată în 1953, cu excepția menționată mai sus privind cuvintele **român**, **România** și derivatele respective.

Anul acesta, m-am împiedicat mai mult decât înainte de regulile din 1993, de aceea am contactat pe toți academicienii lingviști români, pe unii academicieni de alte specialități, pe unii scriitori etc., cerându-le părerea despre ceea ce discutăm aici. Mi-au răspuns foarte puțini.

Mai întâi mi-a răspuns un academician filosof pe care îl cunosc de multă vreme și îl apreciez. Mi-a dat dreptate, chiar mi-a trimis niște versuri despre literele gemene (pe care D-sa le numește *litere buclucașe*), care ar circula în prezent printre români: "Adio, adio, patria mea / cu **î** din **i** și **â** din **a**". Mi-a promis că va discuta cu colegi de la Academia Română, dar a opinat că ar fi dificil să schimbăm regulile ortografice, după ce s-a scris atât de mult pînă acum după regulile impuse în 1993. (Eu nu cred că ar fi probleme deoarece literele **î** și **â** sunt fonic echivalente, se citesc la fel).

Mi-a răspuns și un prieten scriitor, care mi-a dat dreptate, dar a spus că se poate exprima bine folosind regulile ortografice din 1993.

Am discutat și cu cîțiva prieteni mai tineri care erau elevi cînd s-au introdus în școlile românești regulile Drăgănescu: au spus că a fost dificil pentru ei să se adapteze la acele reguli, care sunt valabile și în prezent. Personal, voi respecta de acum încolo propria propunere (adică revenirile arătate mai sus.)

4 Completări și comentarii diverse

- Precizez că, prin folosirea literei **î** peste tot, cu excepția cuvintelor **român**, **România** și a derivatelor respective, nu se crează contradicții și principiul logic este respectat, iar folosirea literei **â** la cuvintele **român**, **România** și derivatele respective, nu contrazice principiul logic.

- Am văzut pe internet că unii se întreabă: de ce **î** și nu **â** peste tot? ... doar ambele litere provin din literele latine **i** și **a**, deci principiul etimologic ar fi respectat oricum. Răspunsul este simplu: dacă pînă acum am scris **îmi, îți, înainte, înapoi, neîndoielnic, ...**, nu ar avea rost să scriem de acum înainte **âmi, âți, ânainte, ânapoi, neândoielnic, ...** .

E adevărat că am găsit uneori pe internet asemenea devieri. Am și o povestioară pe această temă: nepoata mea de 9 ani, care trăiește în SUA, cu ambii părinți români, limba ei nativă fiind engleza americană, cu limba română învățată în familie, mi-a scris de curînd așa: *Bicu nu âmi place, Bibi âmi place!* (Bicu sunt eu, iar Bibi e soția mea). Este o consecință a folosirii literelor gemene **î - â**.

- Am înțeles că ortografia nu este perfectă, deoarece cuvintele scrise nu reprezintă exact corespondentele fonice. De exemplu, la cuvîntul **copiii**, primul **i** are un corespondent fonic mai accentuat decît ceilalți **i**. Desigur, am putea să adăugăm litere în alfabet pentru a obține o apropiere mai mare între cuvîntul scris și reprezentarea fonică, dar atunci se încalcă exigența simplității.

- Am indicat la sfîrșit doar trei referințe, dar cititorul interesat poate găsi singur informații suplimentare. Una dintre cele trei referințe este un articol de Alf Lombard, foarte bine documentat, fiind o radiografie pertinentă a evoluției ortografiei românești de pînă în 1992. Academia Română i-a cerut părerea D-lui Alf Lombard, înainte de lansarea reformei ortografice românești din 1993. Concluzia D-sale a fost că hotărîrea Academiei Române din 1965 era bună și nu merita să fie schimbată. De fapt, hotărîrea din 1965 păstra regula "**î** peste tot" din 1953, cu excepția formelor lexicale ale cuvîntului **român** (dar includea și formele "sînt, sîntem, sînteți").

- Închei acest articol cu cîteva cuvinte despre importanța logicii în general și, în particular, la scrierea în limba nativă, ca și în cercetarea științifică. Dacă scrii corect, ai șanse mari să obții rezultate științifice corecte. Am avut un profesor în facultate, care făcea greșeli ortografice chiar și pe biletele de examen. Mai tîrziu am constatat că greșea mereu și în lucrările științifice pe care le publica. În matematica superioară poți afirma multe, deoarece puțini înțeleg ce spui. S-a întîmplat chiar că profesorul menționat a stabilit o teoremă generală, obținînd ca o consecință un rezultat particular eronat al unui alt matematician. Explicația ține de nerespectarea, voită sau nu, a principiului logic. Din păcate, am avut mereu probleme cu acest profesor și mai am și în prezent.

5 Appendix: Despre academiile româneşti

Primele academii de la noi au fost academiile domneşti de la Bucureşti (1688) şi Iaşi (1707). Mult mai târziu, în secolul XIX, apar societăţi culturale locale, la Braşov (1821), Bucureşti (1844), Sibiu (1861), Cernăuţi (1862), create după modelul academiilor occidentale. În fine, în 1866 este înfiinţată o instituţie naţională, numită întâi *Societatea Literară Română*, redenumită în anul următor *Societatea Academică Română*, cu scopul de a stabili grafia limbii române şi de a elabora dicţionarul şi gramatica limbii române. Cei 21 de membri fondatori proveneau din Moldova (3), din Muntenia (4), din teritoriile româneşti aflate atunci în imperiul habsburgic (Banat (2), Bucovina (2), Maramureş (2), Transilvania (3)), din imperiul rus (Basarabia (3)), precum şi dintre aromânii din Macedonia (2). Astfel se realiza unitatea prin limbă a românilor, un fapt cu adevărat remarcabil.

În 1879 Societatea Academică Română a fost declarată, printr-o lege specială, instituţie naţională, cu numele de *Academia Română* (prescurtat, AR), nume care există şi în prezent. De menţionat că în perioada 1948-1965 numele a fost înlocuit cu *Academia Republicii Populare Române* (*Academia Republicii Populare Romîne*, cu î în loc de â, în intervalul 1954-1963, datorită reformei grafice din 1953), iar în perioada 1965-1989 cu *Academia Republicii Socialiste România*.

Este cunoscută situaţia Academiei în perioada comunistă, inclusiv în ceea ce priveşte ingerinţele politice. În 1948 au fost eliminaţi 98 membri (titulari, corespondenţi sau de onoare), a căror operă şi activitate erau considerate incompatibile cu noul regim comunist. Pe de altă parte, au devenit membri ai Academiei comunişti fără operă sau intelectuali care au trădat propriile principii şi au îmbrăţişat vederile comuniste.

După 1989 ne-am aşteptat la o reformă a Academiei, nu doar revenirea la numele de Academia Română (AR). Din păcate, nu a fost aşa, s-a trecut pe neobservate pragul către noul cadru socio-politic, fără a se schimba ceva. De exemplu, Alexandru Bârlădeanu (1911-1997, găgăuz, născut la Comrat, Basarabia), comunist fără operă, cooptat în 1955 în Academie (mai exact, în Academia Republicii Populare Romîne, cum se numea atunci), a fost menţinut ca membru titular, fiind ales chiar vicepreşedinte al AR în perioada 1990-1994! A fost şi Preşedinte al Senatului României în perioada 1990-1992. Incredibil, dar adevărat!

După 1989, selecţia candidaţilor pentru a deveni membri ai AR a fost deseori discutabilă, aşa cum a observat, de exemplu, Andrei Pleşu (în articolul D-sale intitulat *Vivat Academia!* din revista *Dilema Veche* din 21 septembrie 2016). Cunosc şi eu multe cazuri incredibile în acest sens. Ca

exemplu, la Secția de Științe Matematice a AR există în prezent patru membri, primiți după 1989, care nu au reușit să obțină premii ale AR. Incredibil, dar adevărat!

După cum am spus, AR a provenit din Societatea Academică Română, care a avut ca scop inițial stabilirea regulilor gramaticale ale limbii române și elaborarea unui dicționar al limbii române. Cu timpul AR și-a extins aria de activitate, cuprinzând cultura, artele și chiar științele.

În 1935 a fost înființată *Academia de Științe din România* (AȘR) de către un grup de 26 oameni de știință, nemulțumiți de faptul că secția științifică a AR avea alocate doar 12 locuri pentru toate științele! Statutul noii academii, AȘR, prevedea 10 secții cu câte 12 locuri fiecare.

Înființarea acestei academii a fost o necesitate la momentul respectiv, deoarece științele cunoscuseră o dezvoltare deosebită în România după 1900 și era nevoie de o instituție care să reflecte și să pună în valoare acest fenomen.

Dar AR nu accepta să existe o altă academie națională, așa încât, în 1938 a intervenit în justiție pentru a se interzice Academiei de Științe dreptul de a purta titlul de academie. Drept urmare, s-a adoptat temporar denumirea de "Institutul de Științe din România". Apoi, în 1940, se revine în mod firesc la denumirea originală, *Academia de Științe din România* (AȘR).

Din păcate, în 1948 autoritățile comuniste au decis în mod abuziv ca AȘR să fie desființată, cu mențiunea că 49 de membri ai AȘR au fost admiși în Academia Republicii Populare Române, hotărîndu-se și transferul patrimoniului AȘR la Academia Republicii Populare Române.

În 1996 se înființează prin hotărîre judecătorească *Academia Oamenilor de Știință din România* (AOȘR) ca și continuatoare a Academiei de Științe din România (1935-1948) și a Asociației Oamenilor de Știință din România (înființată în 1956 ca un gest de reparație pentru desființarea AȘR în 1948).

Patrimoniul nu a fost recuperat de la AR, deși așa ar fi fost normal. Mai mult decît atît, unii răuvoitori, inclusiv unii membri ai AR, încearcă să denigreze AOȘR, unii propunînd chiar desființarea acesteia, așa cum s-a mai întîmplat în trecut (în 1938, cum am explicat mai sus). Ei refuză să vadă contribuțiile notabile ale AOȘR la viața științifică a României. În plus, ei uită că unii membri ai AR sunt sau au fost și membri ai AOȘR, cum ar fi: Ilie Bădescu (medic), Leon Dănăilă (medic), Mircea Radulian (fizician), Emil Răzvan Theodorescu (istoric de artă, 1939- 2023), Aureliu-Emil Săndulescu (fizician, 1932-2019). Aureliu-Emil Săndulescu a fost chiar președinte al Secției de Științe Matematice a AOȘR pînă la trecerea în eternitate. Ionel-Valentin Vlad (inginer și fizician, 1943-2017) a fost membru

al AR, preşedinte al AR (2014-2017), precum şi membru de onoare al AOŞR.

În trecut, după 1935, mulţi oameni de ştiinţă au fost membri atât ai AR cât şi ai AŞR, de exemplu: matematicienii Dimitrie Pompeiu, Constantin Popovici, Petre Sergescu, Victor Vâlcovici; fizicianul Horia Hulubei; chimiştii Eugen Angelescu, Radu Cernătescu, Ştefan Minovici, Gheorghe Spacu, Ion Tănăsescu; Ion Borcea (zoolog), Mihail Guşuleac (botanist), Constantin Brătescu (geograf şi geolog), Constantin Angelescu (medic) şi alţii. Desigur, aceştia nu au atacat AŞR, doar câţiva membri ai AR au făcut asta. Exact asta se întâmplă acum cu AR şi AOŞR.

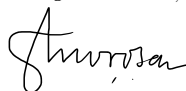
Cum am spus deja, în ultimii ani, selecţia candidaţilor pentru a deveni membri ai AR a fost discutabilă. În aceste condiţii, nu ar trebui să existe divergenţe între cele două academii, ci o relaţie de colaborare şi fiecare dintre ele să-şi rezolve în linişte propriile probleme.

Mai menţionez că în 2016 a existat o iniţiativă legislativă a 42 de parlamentari privind înlocuirea numelui AOŞR cu *Academia de Ştiinţe din România* (AŞR), adică denumirea veche a instituţiei desfiinţate de regimul comunist în 1948. Revenirea la denumirea veche era ceva foarte natural. Totuşi, conducerea de atunci a AR (6 academicieni) a emis pe data de 16 martie 2016 un “punct de vedere” bazat pe argumente ilogice, prin care protesta vehement împotriva iniţiativei respective. Interesant este faptul că preşedintele de atunci al AR, Ionel-Valentin Vlad, a semnat acel “punct de vedere”, deşi era şi membru de onoare al AOŞR (deci îşi ataca propria poziţie de membru de onoare al AOŞR). Rezultatul a fost că s-a păstrat numele de *Academia Oamenilor de Ştiinţă din România*. Cum am văzut, nu e prima dată când AR procedează astfel.

De fapt, în multe ţări există academii de ştiinţe (care nu includ cultura şi arta), cum ar fi: Armenia, Austria, Bulgaria, Cehia, Franţa, Republica Moldova, Polonia, Slovacia, Ucraina, Ungaria şi altele. Deci AOŞR nu este o excepţie în lumea academică.

12 februarie 2023

Gheorghe Moroşanu

References

- [1] C. Acozmei (coordonator), *100 de ani de grafie românească*, Editura Asachiana, Iaşi, 2018.

- [2] A. Lombard, *Despre folosirea literelor î și â*, în *Limba română*, nr. 10, p. 531.
- [3] Pagină web, *Ortografia limbii române*, <https://ro.wikipedia.org/>.